

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชา การศึกษา โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ความหมายของคหกรรมศาสตร์
2. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
3. บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
4. การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร
5. การบริหารหลักสูตร
6. การจัดการเรียนการสอน
7. การประเมินการใช้หลักสูตร
8. สาระสำคัญของหลักสูตรสถาบันราชภัฏ สาขาวิชาการศึกษา
9. หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา)
10. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของคหกรรมศาสตร์

คำว่า “คหกรรมศาสตร์” (Home Economics) มีความหมายกว้างขวางมาก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ต้องอาศัยความรู้ และความคิดต่าง ๆ จากมนุษย์ คหกรรมศาสตร์เป็นทั้ง วิทยาศาสตร์ และศิลปะในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีผู้ให้ความหมายของคหกรรม ศาสตร์ไว้หลายความหมาย เช่น (มณี โกสุมาศ, 2537)

สหพันธ์นักคหกรรมศาสตร์นานาชาติ ให้ความหมายของคหกรรมศาสตร์ ว่าเป็นวิชาที่ ว่าด้วยการใช้การพัฒนา และการจัดการทรัพยากรมนุษย์และวัสดุ เพื่อประโยชน์สุขของบุคคล ครอบครัว สถาบันและชุมชนทั่วไป ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการศึกษาวิจัยในทาง วิทยาศาสตร์และศิลปะในแง่ต่าง ๆ ของชีวิต ครอบครัว ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทางกาย ใจ เศรษฐกิจ และสังคม

สหพันธ์คหกรรมศาสตร์อังกฤษ ได้กล่าวถึงความหมายของคหกรรมศาสตร์ว่า คือ การจัดการ การพัฒนาทรัพยากรของบุคคล ครอบครัวและชุมชน เกี่ยวพันกับการศึกษาในด้าน ศิลปะและวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสม

คหกรรมศาสตร์ ในความหมายของ พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข (2527) หมายถึง วิชาที่มี ศิลปะ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการครองตน ครองคน และครองทรัพย์สมบัติ วิชาคหกรรมศาสตร์มุ่งถึงการสนองความต้องการทางกาย จิตใจ ทาง สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้แต่ละคนได้พัฒนาให้เต็มความสามารถที่มีอยู่ในตนได้อย่างสมบูรณ์

คหกรรมศาสตร์ เคหศาสตร์ หรือ เคหเศรษฐกิจศาสตร์ ในความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2530) หมายถึง วิชาว่าด้วยศิลปะและหลักของการครอง เรือน เช่น หลักการโภชนาการ การจัดและตกแต่งบ้าน การเลี้ยงดูเด็ก

คหกรรมศาสตร์ ในความหมายของ แอสโพล (Edward Ashople, 1986) หมายถึง การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยมีพื้นฐานอยู่ บนการศึกษาศิลปะและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมถึงผู้ให้คำแนะนำด้านอาหาร โภชนาการ เส้นใย เสื้อผ้า การจัดการบ้านและการออกแบบ งานบริการในบ้าน และนักวิจัยที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น

ในขณะที่ กู๊ด (Carter V. Good, 1973) ให้ความหมายของ คหกรรมศาสตร์ ไว้ 2 ลักษณะ ในความหมายแรกหมายถึง การสอนในระดับปริญญาตรี แลปริญญาโท เพื่อเตรียม ตัวนักศึกษาสำหรับการทำงานบ้าน และสำหรับสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ เช่น การสอน วิชา โภชนาการ การจัดการ การบริการอาหาร วิชาชีพธุรกิจบางประเภท การขยายงานด้านคห กรรมศาสตร์ และงานวิจัย ส่วนในความหมายที่สองหมายถึงกฎเกณฑ์ที่ได้มาจากวิชาทางชีววิทยา พลศึกษา และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่ต้องใช้ในการช่วยเหลือผู้คน ในการแก้ปัญหาเรื่อง อาหาร เสื้อผ้า ที่พักอาศัย และด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวพันกับการ พัฒนาการด้านความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นต่อการพัฒนาวิถีชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

คหกรรมศาสตร์ ในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง เป็นสาขาที่เกี่ยวพันกับการพัฒนา ด้านชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัว เนื้อหาครอบคลุมเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว และการ พัฒนาการของเด็ก การบริโภค (การซื้อและการใช้สินค้า และงานบริการ) และ ด้าน เศรษฐศาสตร์อื่น ๆ สำหรับการดำรงชีวิตครอบครัวและชีวิตส่วนตัว และด้านโภชนาการ ใน ด้านการเลือกสรร การรักษา การจัดเตรียม และใช้อาหาร ยังรวมถึงเส้นใยผ้า การออกแบบ การตัดเย็บเสื้อผ้า และการดูแลด้านเสื้อผ้า และความหมายด้านจิตวิทยาและด้านสังคมที่เกี่ยวข้อง

ด้านบ้านสำหรับครอบครัว ตลอดถึงเครื่องมือและการจัดหาเครื่องตกแต่งบ้าน และศิลปะในฐานะที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในชีวิตประจำวัน รวมถึงการจัดการในด้านการใช้ทรัพยากร (ทรัพยากรวัตถุ และความสามารถพิเศษส่วนบุคคล) เพื่อจะได้บรรลุถึงคุณค่าและเป้าหมายของตนเอง ครอบครัว และสังคม (The New Book of Knowledge, 1977)

คหกรรมศาสตร์ ในความหมายของ The World Book Encyclopedia Volume 9 (1978) เป็นสาขาที่เกี่ยวกับการจัดการงานบ้าน ครอบคลุมความรู้จากหลายแขนง คือ สังคมวิทยา วิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับชีวิต คหกรรมศาสตร์ครอบคลุมทุกสาขาของชีวิตในบ้าน หมายรวมถึงการประกอบอาหาร เสื้อผ้า การตกแต่งบ้าน และความสัมพันธ์ในครอบครัว สอนให้คนรู้จักพัฒนาการกิน การแต่งกาย รู้จักดูแลบ้าน และใช้เงินอย่างฉลาด ทั้งยังสอนให้คนในครอบครัว เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันและกัน สร้างชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข คหกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย 5 สาขาดังนี้คือ

1. อาหารและโภชนาการ หมายถึง การเรียนรู้ในเรื่องการจัดเตรียมอาหาร และสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานของโภชนาการที่ดี ร่างกายของมนุษย์ต้องการสารอาหารต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ร่างกายทำงานได้เหมาะสม การจัดเก็บอาหารและการประกอบอาหารอย่างระมัดระวัง เพื่อรักษาคุณค่าทางโภชนาการ

2. เสื้อผ้าและสิ่งทอ หมายถึง การเรียนรู้ในเรื่องทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการออกแบบและการตัดเย็บเสื้อผ้า ครอบคลุมถึงความรู้ด้านสิ่งทอ และกฎเกณฑ์การเลือกเสื้อผ้า รวมถึงการดูแลรักษาเสื้อผ้าในครอบครัว

3. การจัดการบ้านเรือนและการบริโภคศึกษา การเรียนรู้ในรายวิชาด้านการจัดการบ้านเรือน สอนให้คนได้รู้วิธีการจัดการงานและจัดการบ้านเรือนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการวางแผนและการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายของครอบครัว ส่วนการบริโภคศึกษา หมายถึง การสอนให้คนรู้จักเลือกซื้ออย่างฉลาด และใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างดีที่สุด

4. การตกแต่งบ้านและการตกแต่งภายใน หมายถึง การเรียนรู้ในด้านการเลือกและการจัดการตกแต่งบ้าน เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่ในบ้านได้อย่างคุ้มค่าที่สุด

5. พัฒนาการเด็กและความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง การเรียนรู้ในเรื่องของพัฒนาการทางกายภาพและอารมณ์ของเด็กและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และครอบคลุมถึงการศึกษอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อบุคคลและครอบครัว

ในทศวรรษที่ผ่านมา (Kerka, 1996) สถาบันการศึกษาบางแห่งในสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนชื่อ “Home Economics” เป็น “Human Ecology” และบางสถาบันเปลี่ยนชื่อเป็น “Family and Consumer Sciences” ในขณะที่ Human Ecology มีแนวโน้มที่จะนิยมใช้กันมากขึ้น ส่วน Family and Consumer Sciences นิยมใช้กันในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและองค์กรวิชาชีพ การเปลี่ยนแปลงชื่อนี้ เป็นการแสดงออกถึงแนวโน้มที่จะมีการค้นคว้าขยายขอบเขตของคหกรรมศาสตร์ โดยเริ่มมาตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1970 และในขณะเดียวกันก็มีผู้เสนอการพิจารณาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ซึ่งแต่เดิมเน้นทักษะวิชาชีพและทักษะทางด้านเทคนิคของการปฏิบัติ งานบ้าน ให้เปลี่ยนไปในทางวิทยาศาสตร์เชิงวิเคราะห์ ให้ผู้เรียนรู้จักการคิดไตร่ตรอง การจัดการเรื่องปัญหาของครอบครัว สิ่งที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านชื่อและโครงสร้าง เนื้อหาของหลักสูตรมีดังนี้

1. บทบาทของผู้หญิงและโครงสร้างของครอบครัว
2. ภาพลักษณ์ที่ตกต่ำลงและการที่สังคมมีแนวโน้มในลักษณะที่ให้ความสำคัญทางด้านคหกรรมศาสตร์น้อยลง
3. ความปรารถนาที่จะเพิ่มสถานะทางวิชาการ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในหลักสูตรที่เข้ากับสภาพของสังคม
4. อิทธิพลของกลุ่มที่ต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี ที่เน้นการให้คุณค่าของครอบครัวเท่ากับคุณค่าของส่วนรวม
5. แนวโน้มที่จะผสมผสานหลักสูตรกับความรู้ต่างๆ

การปรับปรุงโครงสร้างใหม่ของคหกรรมศาสตร์นั้น เป็นการสะท้อนถึงการรื้อโครงสร้างทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาที่หลากหลาย แต่คหกรรมศาสตร์ก็ยังคงเป็นเรื่องของครอบครัวอยู่เหมือนเดิม

มหาวิทยาลัยคอนเนล (Lang, 2000) ในสหรัฐอเมริกา เป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มีคณะคหกรรมศาสตร์ โดยได้เปลี่ยนชื่อเป็น Human Ecology ในปี 1969 การเปลี่ยนสะท้อนถึงหลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน และการให้ความสำคัญแก่งานวิจัยมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการศึกษาในเรื่องการพัฒนามนุษย์ สุขภาพ การดำเนินชีวิต ครอบครัว ชุมชน งานอาชีพ

มหาวิทยาลัยอัลเบอร์ตา (Alberta, 2001) มีคณะ Human Ecology ทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท เนื้อหาของหลักสูตรเป็นสหวิทยาการที่ครอบคลุมรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาและส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ในเรื่องสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เรื่องของเสื้อผ้า ครอบครัว บ้านและชุมชน โปรแกรมคหกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอัลเบอร์ตา เป็นที่รู้จักทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ว่ามีโปรแกรมที่เข้มแข็งที่ประสานการสอนและการวิจัยเข้าด้วยกัน

ทั้งในเรื่องวิทยาศาสตร์เส้นใย เส้นใยและการออกแบบเสื้อผ้า การดูแลรักษาเสื้อผ้า วิวัฒนาการของเสื้อผ้า การเงินของครอบครัว ชีวิตครอบครัว เพศศึกษา บริโภคศึกษา การพัฒนาชุมชน

ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Curriculum ซึ่งมาจากคำในภาษาละติน ว่า Currere แปลว่า “ทางวิ่ง” หรือ “ผู้ที่นักวิ่งวิ่งเข้าสู่เส้นชัย (ธารง บัวศรี, 2542) ในวงการศึกษามีการนำหลักสูตรมาใช้ ก็ตีความหมายโดยอาศัยรากศัพท์เดิม และมีการกำหนดนิยามของหลักสูตรขึ้นมาอย่างง่าย ๆ โดยถือหลักว่า สิ่งใดก็ตามที่ต้องการให้สอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สิ่งนั้นก็ถือเป็นหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรไว้มากมาย เช่น หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ (ธารง บัวศรี, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับ ประทีป เมธาคุณวุฒิ (2532) กล่าวไว้ว่า ความหมายของหลักสูตรเปลี่ยนไปอยู่เสมอ และสะท้อนให้เห็นปรัชญาการศึกษาแต่ละสมัย สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในโครงสร้าง และแนวความคิด ในเรื่องการจัดเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรจึงหมายถึง แผนการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งหมายถึง การพิจารณา คัดเลือก จัดรวบรวม และเรียบเรียง เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ ตลอดจนการประเมินผล ในทำนองเดียวกัน สังกัด อุทรานันท์ (2532) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึงกิจกรรมทั้งหมดที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การจัดบุคลากร ประเมินหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร กระบวนการประเมินหลักสูตร ตลอดจนผลิตผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร

สำหรับนักการศึกษาในต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้มากมาย เช่น เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ ทาบ่า (Taba, 1962) ที่กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์ และจุดหมายเฉพาะ การเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ไปดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดมวลงประสพการณั้ทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทุก ๆ ด้านเป็นไปในทางที่ดีขึ้นสามารถประกอบอาชีพและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรจะสามารถนำไปใช้อย่างได้ผลนั้น จะต้องมื้องค์ประกอบครบครัน ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรนั้น ได้มีนักการศึกษาได้กำหนดไว้ เช่น ชำรง บัวศรี (2542) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ 9 องค์ประกอบด้วยกันคือ

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวิดีโอทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา และอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

องค์ประกอบของหลักสูตรในความหมายของ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2537) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรจะมีอยู่ 4 องค์ประกอบ คือ

1. วัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชา
3. วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. วิธีการประเมินผล

ในขณะที่ สังก อุทรานันท์ (2532) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้
3. การประเมินผล

นักการศึกษาในต่างประเทศ มีความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ควร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ (Taba, 1962)

1. ความมุ่งหมาย ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการเรียนการสอน และเพื่อกำหนดว่า ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนอย่างไร หรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร
2. เนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นการเลือกสรร และจัดเนื้อหาวิชา ความรู้ ประสบการณ์ ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้
3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล
4. การประเมินผล เป็นการหาคำตอบว่า การดำเนินการของหลักสูตรเป็นไป ตามความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด

จากความเห็นของนักศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรจะ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

3. คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณลักษณะของหลักสูตรที่ดีควรมี ดังนี้ (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527)

1. หลักสูตรควรมีความคล่องตัว สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

2. หลักสูตรควรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักศึกษา บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. บุคคลทุกฝ่ายในสังคม ควรจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และมี ส่วนได้รับรู้หลักสูตร

4. การวางแผนหลักสูตรที่ดี จะต้องเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องกัน

5. การดำเนินการวางแผนหลักสูตร ควรตั้งอยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้

6. ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่าง ๆ เช่น รากฐานทางปรัชญาการศึกษา รากฐานทางจิตวิทยา รากฐานทางสังคม

7. หลักสูตรควรจะเป็นแนวกว้าง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ ความถนัด และความสามารถเป็นรายบุคคล

8. หลักสูตรในระดับต่าง ๆ ควรมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันดีไม่ขาดตอน

9. การประเมินผลหลักสูตร เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการเป็นระยะ ๆ ผลของการประเมินควรนำมาปรับปรุง หรือพัฒนาหลักสูตร

คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี สังค อุทรานันท์ (2532) กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรตั้งอยู่บนรากฐานทางการศึกษาอย่างถูกต้อง ได้แก่ พื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และธรรมชาติของการเรียนรู้ และต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง และสามารถนำไปปฏิบัติได้

2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถสนองความต้องการของสังคม และประเทศชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของส่วนรวมและเสียสละ มีความรู้สึภาคภูมิใจในประเทศชาติ สามารถที่จะสร้างเสริมและมีศรัทธา ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุขและเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีของชาติ

3. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับวัย

4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี จะต้องมุ่งสร้างเสริมค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม

5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี มุ่งสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญา มีทักษะในอาชีพ มีคุณธรรม มีวินัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

จากความหมายของนักวิชาการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี ควรประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา อุปกรณ์การเรียนการสอน วิธีสอน และการ

ประเมินผลว่า ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้เพียงใดและหลักสูตรนั้นย่อมต้องมีการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

4. การนำหลักสูตรไปใช้

การทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร จะถือว่าขั้นตอนของการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันว่า ขั้นตอนการใช้หลักสูตรนั้น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการชี้ถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง นักพัฒนาหลักสูตรทุกคนต่างก็ยอมรับความสำคัญของขั้นตอนของการใช้หลักสูตรว่ามีความสำคัญยิ่งกว่าขั้นตอนใดทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากว่า ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะได้สร้างไว้ดีเพียงใดก็ตาม ยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะบังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สังค อุทรานันท์, 2532) ในขณะที่ ชำรง บัวศรี (2542) กล่าวไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ มีสิ่งที่จะต้องทำอยู่ 4 เรื่อง คือ

1. การวางแผนนำหลักสูตรไปใช้
2. การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้
3. การตรวจสอบความพร้อม
4. การบริหารงานการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนอย่างไร สถานศึกษามีความพร้อมต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างไรบ้าง วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่างๆ จะจัดหาได้อย่างไร งบประมาณและอาคารสถานที่พอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใด การวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่าย

2. การเตรียมจัดอบรมผู้สอน สถานศึกษาควรจัดอบรมในรูปการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ผู้สอนได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของหลักสูตรและวิธีนำหลักสูตรไปปรับใช้ในห้องเรียน โดยการสร้างกำหนดการสอน ประมวลการสอน การเลือกและจัดประสบการณ์เรียน

และทดลองสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุง หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคอยดูแลนิเทศและบริการผู้สอนอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

3. การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจะต้องมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสังคม จะต้องก้าวให้ทันกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะครูจะเป็นผู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในชีวิตสังคมปัจจุบันมากที่สุด

4. การจัดตารางสอน การจัดตารางสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตร การจัดตารางสอนควรคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่า ๆ กัน ระดับของความยากของการเรียนรู้อยู่แตกต่างกัน ตลอดจนชั่วโมงสอนของครูต้องเหมาะสม และการใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลอง จะต้องมีการใช้ตลอดเวลา จึงจะถือว่าการใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน การจัดทำกำหนดการสอน ประมวลการสอน แผนการสอน พัฒนาคู่มือครู แบบเรียน และสื่อการสอนเป็นสิ่งที่ต้องจัดทำ โดยเฉพาะแผนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนเห็นแนวทางว่าจะเลือกกิจกรรมอะไรให้กับผู้เรียน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรนั้นจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรกับการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการแก้ปัญหา

7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร การจัดทำโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญ และจะต้องกระทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของการใช้หลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่ายและทราบว่าการปรับปรุงควรจะเริ่มที่จุดใดบ้าง วิธีการทำนั้นจะอย่างไร

กระบวนการการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลดีนั้น จะต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (วิชัย คิสสระ, 2535)

1. เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี
2. ต้องมีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร
3. เป็นกระบวนการที่มีการพัฒนาการเจริญเติบโตทางด้านวิชาชีพของครู
4. ต้องเป็นกระบวนการที่จะต้องทำอย่างกระฉ่าง และชัดเจน ต้องให้ผู้ใช้หลักสูตรรู้จักสื่อต่าง ๆ ของหลักสูตร
5. ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในระดับต่าง ๆ และมีหน่วยงานพร้อมจะให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิควิธีต่าง ๆ
6. ต้องมีการวางแผนแก้ปัญหาในระดับกลุ่มโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา
7. การแนะนำในทางปฏิบัติต้องคำนึงถึงหลักการ เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจน และควรมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ
8. การสร้างแผนงานที่จะนำหลักสูตรไปใช้นั้น ถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องหาทางปรับปรุงแก้ไข ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้วิธีการวางแผน และต้องใช้เวลา
9. บางครั้งผลงานที่กระทำไปอาจไม่ส่งผลกลับ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ต้องพิจารณาถึงความก้าวหน้าและประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติ
10. จุดมุ่งหมายของการนำไปใช้จริง ๆ นั้น ต้องการจะส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษา และการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

การใช้หลักสูตรในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง และมีความสำคัญอย่างมาก คือ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการบริหารงานด้านวิชาการ เช่น การจัดอบรมครู การจัดทำตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัดหาบริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้อาจารย์ผู้สอน สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างราบรื่น ส่วนอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีความเกี่ยวข้อง

โดยตรงกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ มีทักษะ มีความสามารถ มีคุณธรรม และมีลักษณะนิสัยที่ดี ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (สรรเสริญ ไหมทอง, 2536)

การใช้หลักสูตรจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน เข้ามาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทและหน้าที่ต่างกันดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร และการบริหารหลักสูตร โดยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับอาจารย์ผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนร่วมมือสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการอื่น ๆ ดังนี้ (สังคอุทรานันท์, 2532 วิชัย ดิษฐระ, 2535)

1. ทำความเข้าใจหลักสูตร จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร ทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตร จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การสอนให้เพียงพอ
2. จัดห้องสำหรับรวบรวมเอกสารประกอบหลักสูตร จัดสื่ออุปกรณ์ และเอกสารให้เป็นระบบ เพื่ออำนวยความสะดวกการใช้บริการ
3. จัดอบรมชี้แจงการใช้หลักสูตร แนะนำเอกสารประกอบหลักสูตร วิธีการใช้บริการ หรือจัดทำโครงการปรับปรุงคุณภาพอาจารย์ผู้สอน
4. ประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครองเข้าใจหลักสูตร และสิ่งที่จะให้ความช่วยเหลือได้
5. จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอน เช่น จัดห้องสมุดให้นำเข้าไปศึกษาหาความรู้ จัดบริเวณรอบ ๆ อาคารให้ร่มรื่น มีที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น
6. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตร สนับสนุนกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรอย่างสัมพันธ์กัน
7. จัดให้มีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา โดยฝึกให้อาจารย์ผลัดกันนิเทศ
8. เน้นงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานหลัก
9. จัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์ผู้สอนด้วยกัน จะได้มีการอภิปรายเสนอแนะสิ่งที่แต่ละคนประสบความสำเร็จ

10. ชี้แจงและตอบคำถาม อาจารย์ผู้สอน ผู้ปกครองทุกครั้งที่มีปัญหาอย่างจริงใจ และคอยเสริมกำลังใจให้กับอาจารย์ผู้สอนอยู่เสมอ

11. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่อาจารย์ผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารควรมีบทบาทในด้านการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การนิเทศติดตามผล การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีแนวปฏิบัติที่สำคัญดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่าง เพื่อจะได้ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน และวางแผนในการเตรียมการและดำเนินการใช้หลักสูตร

2. จัดเตรียมบุคลากรโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุมชี้แจง การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา เป็นต้น เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรมีโอกาสไปฝึกอบรมดูงานที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ

3. จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์ เพื่อจะได้จัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ให้บริการและสนับสนุนการสอนของครูโดยการจัดทำจัดหาเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น การจัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ เป็นต้น โดยเน้นถึงคุณประโยชน์และความสะดวกสบายในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นหลัก

5. ดำเนินการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ให้ขวัญและกำลังใจ ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสมและยุติธรรม โดยยึดระบบคุณธรรมเป็นสำคัญ

7. ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรแก่ผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและคนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตร และรับความร่วมมือที่ดีจากบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย

8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม

2 บทบาทของอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้สอน เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ถ้าหากอาจารย์ผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นอาจารย์ มีความตั้งใจปฏิบัติงานให้บังเกิดผล พยายามศึกษาและรับการฝึกอบรมให้เข้าใจหลักสูตรอย่างท่องแท้ ก็จะช่วยให้หลักสูตรประสบความสำเร็จได้ โดยที่อาจารย์ผู้สอนต้องมีบทบาทในการใช้หลักสูตร ดังนี้ (สังต์ อุทรานันท์, 2532)

1. ศึกษาปรัชญา และแผนการศึกษาแห่งชาติ
2. ทำความเข้าใจ หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร ศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสนอแนะไว้
3. แนะนำตัวเองให้ผู้เรียนรู้จัก ทำความคุ้นเคยกับผู้เรียน
4. เตรียมการสอน เตรียมสื่อ อุปกรณ์ให้ครบทุกครั้งก่อนการสอน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ตามแผนการเรียนการสอน และเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ แก้ปัญหา ทำงานร่วมกับเพื่อนได้ เป็นต้น
6. สรุปบทเรียนทุกครั้ง โดยวิธีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนำไปสู่ความคิดรวบยอดที่วางไว้
7. ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น
8. ใช้วิธีวัดผลประเมินผล สัมพันธ์กับความคิดรวบยอดที่วางไว้

นักการศึกษากล่าวไว้ว่า อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทหน้าที่หลักคือ การสอน ซึ่งต้องใช้หลักสูตรประกอบการเรียนการสอน การทำแผนการสอน หรือกำหนดการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่าง และประชุมวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในแต่ละวิชา ตลอดจนเพื่อพิจารณาวางแผนการใช้แผนการสอนให้เหมาะสม
2. ทำความรู้จักผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ความรู้ ความสามารถ และปัญหาของผู้เรียน เพื่อหาทางพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้นและรายบุคคล
3. ศึกษาแผนการสอน คู่มือครูให้เข้าใจอย่างแจ่มชัดก่อนทำการสอน
4. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอน และเตรียมสื่อการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ครั้งก่อนสอน

5. ศึกษาและลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการฟังและการอ่านเพียงอย่างเดียว

6. พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

7. จัดสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนที่มีความจำเป็นต้องเรียน

8. ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ โดยใช้เทคนิควิธี และเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

9. ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียน และผู้เรียน

ผู้สอนหรือครู ในความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2537) กล่าวว่า ผู้สอนหรือครู เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย เช่น ความรู้ ความสามารถ ความรู้จำแนกเป็นความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอน ความรู้ในเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ความรู้ในสถานะแวดล้อมอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เช่น ความตั้งใจในการสอน เป็นต้น

การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร

การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดปัจจัยและสภาพการณ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษา ให้การใช้หลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยที่ผู้บริหารต้องเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากร เป็นการสำรวจจำนวนอาจารย์ผู้สอน ที่ต้องจัดให้เพียงพอกับรายวิชาของหลักสูตร มีการให้ความรู้ ความพร้อมในการสอน การให้ความรู้หรือชี้แจงต้องทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอก ให้มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามหลักสูตร ตลอดจนยุทธศาสตร์การเรียนการสอน และการปกครองชั้นเรียน การเตรียมบุคลากร เพื่อให้การใช้หลักสูตรอาจดำเนินการได้โดยใช้วิธีการประชุมชี้แจง การอบรม การประชุมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ การปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ การเผยแพร่ทางเอกสาร และสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ หรือมีการจัดให้ศึกษาด้วยตนเอง โดยการจัดมุมแนะนำหลักสูตร

กระตุ้นให้เกิดการยืมสื่อ หรือแนะนำหลักสูตรไปศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น (สังัด อุทรานันท์, 2532 ชำรง บัวศรี, 2542)

สิ่งที่ผู้บริหารต้องเตรียมบุคลากรเป็นพิเศษ คือ อาจารย์ผู้สอน เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง และมีความสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรอย่างเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอ ต้องเตรียมไปถึงว่า ทำอย่างไรให้อาจารย์ผู้สอนเป็นอาจารย์ที่ดี เพราะบุคลิกลักษณะของอาจารย์ผู้สอนเป็นส่วนสำคัญ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นอย่างดี บุคลิกลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ที่ดีมีดังนี้ (สรรเสริญ ไหมทอง, 2536)

1. มีความเมตตา ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้เรียนเป็นอย่างดี
2. มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม ไม่ลำเอียงในการให้คะแนนหรือคำชมเชย
3. เป็นคนตรงไปตรงมา มีนิสัยเปิดเผย
4. มีวินัยในการทำงาน รักษาเวลาเป็นอย่างดี
5. มีความขยัน อดทน ไม่เบื่อหน่ายในการสอนง่าย ๆ
6. มีใจกว้าง สามารถรับคำติ คำวิจารณ์ได้ และยินดีปฏิบัติตาม
7. มีขันติ สามารถควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี
8. มีความตั้งใจจริงต่ออาชีพครู
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถยืนยันในเรื่องที่ถูกต้องได้
10. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
12. สนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก

2. การจัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน

วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้หลักสูตร ซึ่งผู้บริหารต้องจัดหาไว้ให้เพียงพอและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี เร็วขึ้น ผู้บริหารต้องดำเนินการสำรวจความต้องการที่จะใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อจัดเตรียม จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ทันกับความต้องการใช้ของอาจารย์ผู้สอน (ชำรง บัวศรี, 2542) อย่างไรก็ตาม การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ควรคำนึงถึงสภาพของสถานศึกษาและท้องถิ่น หรือสถานที่ศึกษาตั้งอยู่ เช่น มีน้ำประปา ไฟฟ้า เพียงพอกับการใช้งานหรือไม่

859.199
ก114ก

นอกจากนั้น ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนได้ร่วมมือกันผลิตอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง จากวัสดุในท้องถิ่น เพื่อเป็นการประหยัดและใช้ได้ดีในการเรียนการสอน อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจในบทเรียน เมื่อได้มีการฝึกปฏิบัติจากของจริง และทำให้ผู้เรียนมีทักษะ และความชำนาญในวิชาชีพของตนเองได้อีกด้วย

3. การจัดเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

เอกสารหลักสูตรควรจัดให้มีอย่างเพียงพอทั่วถึง ทันเวลากับอาจารย์ผู้สอนที่จะใช้ อันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและช่วยเหลืออาจารย์ผู้สอน ให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เอกสารหลักสูตรมีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรโดยตรง เพราะเป็นการจำแนกหลักสูตรออกเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ก่อนจะนำไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งทำให้มีความเข้าใจตรงกันและไปในทิศทางเดียวกัน (สังัด อุทรานันท์, 2532)

เอกสารหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลืออาจารย์ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการสอนได้อย่างถูกต้อง ได้แก่

1. ตัวหลักสูตร
2. คู่มือหลักสูตร
3. แผนการเรียน
4. หนังสือเรียน
5. แผนการสอนรายวิชา
6. บันทึกการสอน
7. ใบความรู้
8. ใบงาน
9. คู่มือการฝึกงาน
10. คู่มือนักศึกษา
11. เอกสารเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ให้กับอาจารย์ผู้สอน

การเลือกหนังสือเรียน หรือหนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ควรได้มีการสำรวจและพิจารณาหนังสืออย่างทั่วถึงในท้องตลาด ด้วยความรอบคอบก่อนจะตัดสินใจซื้อ อาจมีการปรึกษากับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาเดียวกัน เพื่อที่จะได้ข้อคิดในการพิจารณาเลือกซื้อหนังสือได้ถูกต้องตรงกับหลักสูตร

เอกสารหลักสูตรบางอย่างที่สถานศึกษาอาจจัดทำขึ้นใช้เอง เช่น แผนการเรียน แผนการสอนรายวิชา ใบความรู้ ใบงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สถานศึกษาสามารถจัดทำได้ โดยดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) การดำเนินการดังกล่าว ทำให้อาจารย์ผู้สอนได้ดำเนินการขยายหลักสูตรไปสู่การสอน อีกทั้งยังทำให้อาจารย์ผู้สอนได้มีโอกาสเตรียมการสอนล่วงหน้า ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การจัดอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ หมายถึง อาคารสถานที่ที่ใช้ในสถานศึกษาสำหรับการเรียนการสอน ตั้งแต่ห้องเรียน อาคารโรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติการและสถานที่ที่นักเรียนไปฝึกงาน สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าต้องการให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์แล้ว จำเป็นต้องจัดอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ดี ถูกหลักวิชา และรวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) และประหยัดที่สุดด้วย สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เช่นกัน การจัดอาคารสถานที่ที่ส่งเสริมต่อการใช้หลักสูตรควรดำเนินการดังนี้ (กิติมา ปรีดีคิลก, 2532)

1. พื้นที่และบริเวณที่ตั้งของสถานศึกษา ผู้บริหารต้องปรับปรุงสภาพพื้นที่บริเวณสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ให้มีบรรยากาศที่สามารถกล่อมเกลาจิตใจของผู้เรียนให้มีความรู้สึกรักสถานศึกษา และศึกษาเล่าเรียนอย่างมีความสุข ยั่วยุให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความคิดที่จะช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป บรรยากาศที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังกล่าวได้ ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางด้านสังคมในสถานศึกษา และบรรยากาศทางด้านสังคมในชั้นเรียน ได้แก่

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ และผู้เรียน สามารถเข้ากันได้ดีมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

1.2 ผู้บริหารเข้าใจระบบงาน มีการวางแผนและวิธีดำเนินงานอย่างดีแล้ว จะทำให้ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายรับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง งานจะคล่องตัวและมีความร่วมมือในการทำงานอย่างจริงจัง ทำให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างราบรื่น

1.3 จัดหน่วยบริการหรือบุคคลเพื่อให้บริการแก่บุคลากรในสถานศึกษา

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน จะต้องมีความเป็น

กันเอง อาจารย์ผู้สอนให้ความอบอุ่นเหมือนพ่อแม่ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือทุกกรณี ทำให้ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นในตัวอาจารย์ผู้สอน

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มีความรักความสามัคคีกัน ร่วมมือกันทำงานด้วยความสุข สามารถทำงานร่วมกันได้ทุกคน รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ

2. อาคารสถานที่ ผู้บริหารควรคำนึงถึงว่าอาคารสถานที่ และสิ่งปลูกสร้างในสถานศึกษา ย่อมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อการเรียนการสอน ต้องมีการสำรวจวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ มีการวางแผนการใช้อย่างไร จึงบรรลุตามเจตนารมณ์ของการใช้หลักสูตร โดยจัดอาคารสถานที่ ดังนี้ (กาญจนา คุณารักษ์, 2527)

2.1 อาคารเรียน ซึ่งประกอบด้วยห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และห้องกิจกรรม หรือบริการต่าง ๆ ควรจัดให้พร้อมและเพียงพอ คำนึงถึง แสง สี เสียง และกลิ่น ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ ความต้องการของหลักสูตรและผู้เรียน จำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องควรไม่มากหรือน้อยเกินไป อยู่ระหว่าง 25-35 คน ถ้าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง ก็ต้องจัดทำล่วงหน้าให้ทันต่อการนำหลักสูตรมาใช้

2.2 อาคารโรงฝึกงาน ควรมีแสงสว่างเพียงพอ มีระบบระบายอากาศ มีที่เก็บเครื่องมือ มีโต๊ะสำหรับปฏิบัติงาน คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ และมีอาจารย์ผู้สอนควบคุมดูแลการใช้โรงฝึกงานตลอดเวลา

2.3 สถานที่ฝึกงาน การสอนด้านอาชีวศึกษา จำเป็นต้องมีสถานประกอบการ เพื่อเป็นที่ฝึกทักษะ การปฏิบัติงานและนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง ต้องจัดเตรียมให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนผู้เรียนที่จะออกฝึกงาน

2.4 หอประชุม ควรสร้างให้มีขนาดกว้างพอที่จะบรรจุผู้เรียนได้หมด และมีป้ายนิเทศ หรือป้ายประกาศในการช่วยส่งเสริมความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน

2.5 ห้องสมุด เป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ ของการเรียนการสอน พยายามจัดหาหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ไว้ให้เพียงพอสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม ทั้งของอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน มีบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนมาชม หรือมาใช้บริการในห้องสมุด

นอกจากอาคารสถานที่ดังกล่าวแล้ว ยังมีห้องปฏิบัติการอื่น ๆ ที่จะต้องมี ได้แก่ ห้องพยาบาล ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องแนะแนว เป็นต้น

การจัดอาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็น ที่ผู้บริหารต้องเตรียมพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร โดยการพิจารณาเกี่ยวกับความเพียงพอ ความเหมาะสมความปลอดภัย เพื่อให้การใช้หลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมาย

5. การประสานงานกับสถานประกอบการ

สถานศึกษามีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีการประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกงาน การจัดตลาดแรงงาน การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น

การประสานงานกับสถานประกอบการ สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ 3 วิธี คือ (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2535)

1. ประสานงานอย่างเป็นทางการ หมายถึง การประสานงานที่สถานศึกษาทำเป็นหนังสือ คำสั่ง ที่ขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการ
2. การประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง การประสานงานที่สถานศึกษาใช้ความสัมพันธ์สนมชอบพอกันเป็นการส่วนตัว
3. วิธีผสมผสาน ในบางครั้งจำเป็นต้องใช้วิธีการประสานงานเป็นทางการ และไม่เป็นทางการผสมกัน เพื่อให้งานลุล่วงไปด้วยดี

การประสานงานกับสถานประกอบการ มีความสำคัญต่อการใช้หลักสูตร ที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และจะได้ครบตามหลักสูตรกำหนด ที่ให้ผู้เรียนต้องออกฝึกงาน ต้องมีการประสานงานเพื่อหาสถานที่ฝึกงานให้กับผู้เรียนอย่างเพียงพอ และเอื้อต่อการได้รับความรู้และทักษะของผู้เรียน ตรงสาขาวิชาให้มากที่สุด

6. การจัดระบบบริหารงาน

การจัดระบบบริหารงานเป็นการจัดสายงานการบังคับบัญชา และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการใช้หลักสูตร ระบบการบริหารงานจะต้องมีสายการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงไป เพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งของสถานศึกษา มีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผน

แผนภูมิสายการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องมีความชัดเจน สายงานการบังคับบัญชาเป็นอย่างไร มีใครเป็นผู้รับผิดชอบ ต้องแสดงให้เห็นชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละงาน ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหารทำหน้าที่บริหารงานสถานศึกษา บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่สอน เป็นต้น

การบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร เป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำ โดยมีผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้า

หมวดวิชา ครูวิชาการ โรงเรียน ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการบริหารโรงเรียน กรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) การบริหารหลักสูตร คือการส่งเสริมและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้การใช้หลักสูตร เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อประสานความพยายามของคนที่ จะทำงานร่วมกัน ให้การใช้หลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ

การวางแผนก่อนการทำงานย่อมมีผลดีกว่าที่จะไม่มีการวางแผน เพราะช่วยให้ผู้ทำงาน ได้ทราบแนวปฏิบัติว่าจะปฏิบัติอย่างไร ต้องเตรียมตั้งไต่บ้าง นอกจากนี้แผนยังช่วยเตือนใน เรื่องการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ และยังช่วยควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การวางแผนงานด้านวิชาการจึงเป็นสิ่งที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน โดยมีขั้นตอนดังนี้ (กิติมา ปริศิตติก, 2532)

1. ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าร่วมเป็นกรรมการในการวางแผนงานด้านวิชาการ ของสถานศึกษา เช่น รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดี ประธานโปรแกรมวิชา และอาจารย์ ผู้สอน
2. จัดแบ่งงานด้านวิชาการออกเป็นด้าน ๆ ตามภาระหน้าที่งานวิชาการของ สถานศึกษา เช่น งานหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริการสื่อการเรียนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล เป็นต้น
3. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและหลักสูตรที่จะใช้สอนในระดับที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางด้านคหกรรมศาสตร์สาขาต่าง ๆ
4. จัดวางแผนปฏิบัติเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทางด้านวิชาการในแต่ละเรื่อง ดังนี้
 - 4.1 ภาระหน้าที่ที่เคยปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ซึ่งหมายถึงงานที่จำเป็น ต้องทำและปฏิบัติอยู่เป็นประจำ อาจนำมาพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพิ่ม เต็มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งสิ่งที่ต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติงาน เช่น คน เงิน อุปกรณ์ ทรัพยากร เป็นต้น
 - 4.2 ภาระหน้าที่ใหม่ หรือการขยายงานให้กว้างขวางขึ้น ซึ่งต้องเป็น งานใหม่และสอดคล้องกับนโยบายทางด้านวิชาการของสถานศึกษา
5. จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานของแต่ละงานไว้อย่างละเอียด อาจจัดทำปฏิทิน การปฏิบัติงาน ทำแผนการทำงานโดยใช้เทคนิค PERT และ CPM เป็นต้น

การงานแผนงานด้านวิชาการ จะช่วยชี้ช่องทางการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร การติดตามงาน และควบคุมงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

2. การจัดอาจารย์เข้าสอน

การจัดอาจารย์เข้าสอนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ที่ต้องพิจารณาอบหมายงานที่เหมาะสม ให้กับอาจารย์ผู้สอน โดยคำนึงถึงคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนความ สัมผัสใจของอาจารย์ผู้สอน ในการจัดอาจารย์เข้าสอน อีกทั้งคำนึงถึงการแบ่งชั่วโมงสอนที่ เหมาะสม และภาระหน้าที่อื่น ๆ ของอาจารย์ผู้สอนด้วย เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีโอกาส ได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการ ใช้หลักสูตรให้มากที่สุด ซึ่งการจัดอาจารย์เข้า สอนแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ (สังค อุทรานันท์, 2532)

1. การจัดอาจารย์ประจำวิชา เป็นการจัดให้อาจารย์ผู้สอนรับผิดชอบในแต่ละ วิชา จัดให้อาจารย์อยู่รวมกันเป็นแผนกวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากอาจารย์ผู้สอนที่มี ความชำนาญ มีความรู้ลึกซึ้งในวิชาที่สอน ทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหา แนวคิดและประสบการณ์ ที่อาจารย์ผู้สอนถ่ายทอดมา มากกว่าอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนทุกวิชา

2. การจัดอาจารย์ผู้สอนเป็นคณะ เป็นการจัดอาจารย์เข้าสอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันทำหน้าที่สอน วางแผนการสอนและวัดผลและประเมินผล ตลอดจนรับผิดชอบผู้เรียน กลุ่มเดียวกัน การจัดอาจารย์เข้าสอนเป็นคณะมีประ โยชน์หลายด้าน เช่น ผู้เรียนได้รับความเข้าใจ จากอาจารย์หลาย ๆ คน ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็น รายบุคคล อาจารย์ผู้สอนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาร่วมกัน

การจัดอาจารย์เข้าสอนต้องคำนึงถึงรายวิชาเป็นหลัก ถ้ารายวิชาเป็นภาคทฤษฎี ควรจัด อาจารย์ประจำวิชารับผิดชอบ แต่ถ้ารายวิชาที่เป็นภาคปฏิบัติ ควรจัดอาจารย์เข้าสอนเป็นแบบ คณะ เพราะสามารถควบคุมดูแลนักเรียนปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึง คำนึงถึงความรู้ ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนในการจัดเข้าสอน และสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น เปิดโอกาสให้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา เป็นต้น

3. การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา เป็นการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร เพื่อช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เช่น ช่วยให้ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และวิธีใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยปรับปรุงวิธีการสอน ให้เหมาะสม

กับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา (ธำรง บัวศรี, 2542) ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ โดยคำนึงว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือ ร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เป็นการจับผิด หรือบังคับ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

การนิเทศในสถานศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องจัดขึ้น โดยความร่วมมือของอาจารย์ผู้สอน ในการนิเทศการใช้หลักสูตร ซึ่งสามารถจัดในรูปของการนิเทศภายใน มีผู้บริหารเป็นผู้จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรค สามารถแก้ไขได้อย่างทันที่ คณะกรรมการนิเทศภายในจะมีหน้าที่ดำเนินการปลูกฝังให้อาจารย์ผู้สอนทุกคนเห็นความจำเป็น ความสำคัญของการนิเทศภายใน มีการแนะนำผลักดันเป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

4. การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ

ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้มีขึ้นในสถานศึกษา เพราะงานของสถานศึกษาจะเจริญ หรือเสื่อมขึ้นอยู่กับส่งเสริมขวัญกำลังใจให้อาจารย์ผู้สอน ถ้าอาจารย์ผู้สอนมีขวัญและกำลังใจดี การเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน ย่อมมีประสิทธิภาพ ผลงานจะออกมาดี มีแรงจูงใจที่จะทำงาน ดังนั้นสถานศึกษามีความจำเป็นที่ต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้อยากทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้อาจารย์ผู้สอนในสถานศึกษา ดังนี้ (สวัสดี อุดม โภชน์, 2533)

1. สร้างค่านิยม และความศรัทธาคืออาชีพ เร่งเร้าอาจารย์ใหม่ และอาจารย์เก่า มองเห็นคุณค่าอาชีพของตนเอง

2. เสริมสร้างความรู้สึกรักงานที่ดีในการทำงาน จะต้องสร้างบรรยากาศการทำงาน ในลักษณะที่เกื้อหนุนให้ออกงาน เช่น ให้ความสะดวกสบายตามสมควรในการทำงาน มีอุปกรณ์วัสดุสนับสนุน มีการช่วยเหลือร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ กับอาจารย์ผู้สอน สนับสนุนส่งเสริมการทำความคิด และผลสำเร็จของงาน ยกย่องให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

3. สร้างความพึงพอใจในงานที่ทำ เปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอนทำงานในสิ่งที่เขาถนัด และแสดงความสามารถในการริเริ่มงานใหม่

4. สร้างมาตรฐาน และมาตรการในการทำงานที่ดี เช่น มาตรฐานทางวิชาการ หรือ มาตรการการประเมินผลงานของอาจารย์ผู้สอน เพื่อการเลื่อนเงินเดือน มิให้เกิดความลำเอียง หรือสนับสนุนให้หาความรู้เพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นการลาศึกษาต่อ หรือการหาความรู้ด้วยตนเอง

5. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คณะของอาจารย์ มีความรักความสามัคคี ยอมรับนับถือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ต้องทำความเข้าใจ เชื่อถือกัน ยอมรับในสิทธิของกันและกัน

การส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่อาจารย์ผู้สอน จะทำให้มีกำลังใจในการทำงาน เพื่อเป้าหมายสุดท้าย คือความสำเร็จของงาน

การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของการใช้หลักสูตร เป็นงานเทคนิคที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ บุคคลที่จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ตรงที่สุด คือ อาจารย์ผู้สอน การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ การดำเนินการสอนของอาจารย์ผู้สอน

1. การจัดทำแผนการเตรียมการสอน

การสอนจะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผน และการเตรียมการสอนที่ดี การวางแผนเตรียมการสอนจึงเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าขาดการวางแผน การเตรียมการสอนแล้ว อาจทำให้การสอนล้มเหลว หรือบรรลุผลน้อยมาก ผู้สอนจะพบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ การดำเนินการสอนจะถูกขลักไม่ราบรื่น ดังคำกล่าวที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนตามทัศนะของ ชุน วู ที่ว่า ยิ่งวางแผนมากเท่าใดยิ่งมีโอกาสชนะมากเท่านั้น และยิ่งวางแผนน้อยเท่าใด ยิ่งมีโอกาสชนะน้อยเท่านั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2537)

แผนการเตรียมการสอน หรือบันทึกการสอนของอาจารย์ผู้สอน เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะทำการสอนโดยนำจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชามาแบ่งเนื้อหาให้เหมาะสมกับจำนวนคาบที่จะสอนจริงในแต่ละภาค อีกทั้งกำหนดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผลและเวลาสอนไว้อย่างชัดเจน ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ หลังจากนั้นควรมีการตรวจสอบการสอนว่าเป็นไปตามแผนการเตรียมการสอนหรือไม่ แผนการเตรียมการสอนจึงเป็นเอกสารที่สำคัญสำหรับอาจารย์ผู้สอนและมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนดังนี้ (สงัด อุทรานันท์, 2532)

1. จะเป็นแนวทางในการสอน ซึ่งจะช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้ใช้หลักสูตร สามารถดำเนินการสอนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

2. จะให้ความสะดวกแก่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ในการช่วยเหลือแนะนำ และติดตามผลการเรียนการสอน

3. จะเป็นแนวทางในการสร้างข้อทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียนการสอน ให้มีความครอบคลุมกับเนื้อหาสาระที่ได้สอนไปแล้ว

การวางแผนเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้า จะสอนใคร ในเนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าว จะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลดี การวางแผนเตรียมการสอนมีหลายลักษณะ เช่น การวางแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว การวางแผนเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง วางแผนครอบคลุมทุกเรื่อง เป็นต้น ในการวางแผนเตรียมการสอน สำหรับการสอนในรายวิชาต่างๆ ผู้สอนจะนำหลักสูตรรายวิชามาทำการวางแผนเตรียมการสอน ซึ่งจะช่วยให้ทราบชัดเจนถึงกำหนดการสอน และแต่ละครั้งที่สอนทราบอย่างชัดเจนว่า จะสอนเนื้อหาใด จุดประสงค์ของการสอนครั้งนั้นมุ่งให้ผู้เรียนเกิดอะไร ดำเนินการสอนเช่นไร ใช้สื่อการสอนชนิดใด มีวิธีวัดและประเมินผลอย่างไร (บุญชม ศรีสะอาด, 2537)

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจัดโดยครูเพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร เป็นส่วนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติโดยแท้จริง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง จำเป็นจะต้องเริ่มจากการพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอนว่า การสอนในครั้งนั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างไร การที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จะต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอะไร ในบางครั้งการที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจจะสามารถจัดกิจกรรมได้หลาย ๆ ชนิด แต่ละชนิดอาจจะมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องการใช้เวลา การใช้แรงงาน การใช้ทรัพยากร ตลอดจนถึงการใช้งบประมาณ โดยเหตุนี้ ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน ควรจะได้ทำการพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดความรู้หรือประสบการณ์ และสามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายที่สุด เร็วที่สุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงานและค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด การสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง อาจจะเลือกใช้เฉพาะกิจกรรมที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด 1-2 กิจกรรมก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องทำทุก ๆ กิจกรรม เพราะการทำเช่นนั้นนอกจากไม่เป็นการประหยัดด้วยประการทั้งปวงแล้ว ยังอาจจะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนได้อีกด้วย (สัจด์ อุทรานันท์, 2532)

3. การวัดและประเมินผล

ระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของระบบย่อย 3 ระบบ คือ ระบบหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และระบบการวัดและประเมินผล ดังนั้น ภาระหน้าที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน จึงเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะการวัดและประเมินผลการเรียนที่ดำเนินการอย่างถูกต้อง ตามหลักการของหลักสูตร จะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ผลของการใช้หลักสูตรได้อีกด้วย โดย ภาระหน้าที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ครูผู้สอนจะต้องทำ การศึกษาให้เข้าใจถึงจุดประสงค์และจุดเน้นของหลักสูตรอย่างชัดเจน ต่อจากนั้นจึงศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลให้เข้าใจ แล้วจึงปฏิบัติตามข้อกำหนดและวิธีการต่าง ๆ อย่างถูกต้องครบถ้วน จะเป็นการช่วยให้การใช้หลักสูตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สังค อุทรานันท์, 2532)

การวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์กับการสอนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์นั้น ครูผู้สอนควรมีการตรวจสอบ โดยวัดและประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนก่อนที่จะสอนราย วิชาหรือหน่วยการเรียนนั้น ๆ เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน กล่าวคือ จะได้ทราบว่า ความรู้ความสามารถของผู้เรียนในเรื่องใดที่ยังขาดและต้องเสริมให้เกิดขึ้นก่อน หรือความรู้ ความสามารถใดที่รู้แล้ว จะได้ไม่ต้องเรียนซ้ำ เพื่อจะได้วางแผนและจัดการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับผู้เรียนก่อนสอนจริง ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ได้ดีขึ้น

ในขณะที่ดำเนินการสอนครูผู้สอนยังสามารถทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าและปัญหาในการเรียนเรื่องนั้น ๆ ของผู้เรียน จะได้แก้ไขซ่อมเสริม ก่อนที่จะเรียนเรื่องอื่นต่อไป นอกจากนี้ผลจากการวัดและประเมินยังช่วยครูผู้สอนในการปรับ ประปรุงการสอนของตนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอีกด้วย การวัดและ ประเมินผลในระยะนี้ มักจะกระทำหลังจากจบบทเรียนในแต่ละช่วง หรือหลังจากจบเนื้อหาใน แต่ละตอน ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากมายในการวัด

หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนแล้ว ครูผู้สอนยังสามารถจัดทำกรวัดและประเมินผล ผู้เรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรม หรือคุณสมบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์ หรือไม่ เก่งหรืออ่อนในเรื่องใด ครูผู้สอนจะได้นำไปปรับปรุงการสอนโดยส่วนรวมในครั้งต่อไป การวัดและประเมินผลในระยะนี้มักจะกระทำเมื่อสิ้นสุดการสอนในหนึ่งภาคเรียน หรือเมื่อ จบเนื้อหาวิชาเป็นส่วนใหญ่

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าการวัดและประเมินผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับการสอนใน 3 ระยะดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

1. ก่อนการสอน
2. ขณะดำเนินการสอน
3. หลังการสอนสิ้นสุดลง

การประเมินการใช้หลักสูตร

การประเมินการใช้หลักสูตร หมายถึง การประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร เพื่อปรับปรุงให้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ใช้หลักสูตรสามารถที่จะทราบผลของการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลมาปรับปรุงการใช้หลักสูตรให้มีคุณภาพได้ โดยสามารถทำการประเมินผลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรได้ 4 ประการ คือ (สวัสดี อุดมโกชน, 2533)

1. การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร เป็นการวิเคราะห์ถึงความมุ่งหมายของหลักสูตรว่าคลุมเครือหรือไม่ สามารถปฏิบัติได้หรือไม่ วิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร ว่าเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาหรือไม่ การจัดลำดับของเนื้อหาและประสบการณ์ จะช่วยเสริมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้หรือไม่
2. การวิเคราะห์ขบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการวิเคราะห์ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การจัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน การบริหารงานบุคลากร เพื่อที่จะได้ทราบถึงความพร้อมของสถานศึกษา และประสิทธิภาพของสถานศึกษา
3. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน เป็นการวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน ผลผลิตของหลักสูตร โดยการติดตามผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรไปแล้ว มีความรู้ความสามารถและเจตคติตรงตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่
4. การวิเคราะห์โครงการประเมินผล เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการประเมินควบคู่กันไป จะทำให้ผู้บริหารพบปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้

ดังนั้น การประเมินการใช้หลักสูตร จะต้องพิจารณาว่าประเมินอย่างไร จึงจะทำให้ผลการประเมินถูกต้อง และได้ผลการประเมินที่แท้จริงมาประกอบการตัดสินใจ การประเมินผลการใช้หลักสูตรจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดประกอบ

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินผลที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จำเป็นต้องมีการออกแบบการประเมินให้เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง แบบการประเมินที่ใช้กันแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541)

1. แบบประเมินเชิงสำรวจ แบบประเมินประเภทนี้จะเป็นการสำรวจสิ่งต่าง ๆ จากความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. แบบประเมินเชิงทดลองเป็นการประเมินที่อาศัยวิธีการทดลอง เพื่อให้ได้ข้อมูล
3. แบบประเมินตามโมเดลการประเมิน เป็นการประเมินที่อาศัยโมเดลการประเมินที่เป็นตัวชี้แนวทางการประเมิน

การประเมินสิ่งใดก็ตาม ควรเลือกแบบประเมินให้เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องในการตัดสินใจ หรือปรับปรุงในแต่ละส่วนให้ดีขึ้น งานวิจัยนี้ได้ใช้การประเมินเชิงสำรวจเป็นการเก็บข้อมูลเชิงความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

2. การกำหนดเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์ หมายถึง สิ่งที่เราใช้ตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งอาจแสดงออกในรูปของระดับพฤติกรรมที่เรายอมรับ เกณฑ์ที่ดีจะต้องมีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมต่อมาได้ถูกต้อง เกณฑ์ต้องมีลักษณะของความเป็นมาตรฐาน ในการกำหนดเกณฑ์ของการประเมินสามารถเลือกใช้เกณฑ์หนึ่งเกณฑ์ใดใน 3 เกณฑ์ ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541)

1. โมเดลความงอกงาม (Growth Model) เป็นการพิจารณาจากความงอกงามหรือพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น เช่น เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนทดสอบก่อนเรียน
2. โมเดลสัมบูรณ์ (Absolute Model) เป็นการกำหนดโดยหลักเหตุผลแบ่งเป็น
 - 2.1 กรณีที่มีหน่วยตามธรรมชาติ เช่น พิมพ์ดีดภาษาไทยได้ 45 คำต่อนาที โดยสรุปคะแนนที่ได้เป็นเกณฑ์
 - 2.2 กรณีไม่มีหน่วยตามธรรมชาติ ใช้ความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนด หรืออาจกำหนดโดยอาศัยเกณฑ์ หรือค่านิยมของสังคมเป็นหลัก
3. โมเดลสัมพัทธ์ (Relative Model) เป็นการกำหนดโดยเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของกลุ่ม เช่น เปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่ม เปรียบเทียบกับกลุ่มที่คล้ายคลึงกัน หรือเปรียบเทียบกับค่าที่ทำนายไว้

การประเมินการใช้หลักสูตรนี้เป็นการตัดสินใจการใช้หลักสูตรที่อาศัยเกณฑ์โมเดลสัมบูรณ์ มาเปรียบเทียบ เพื่อที่จะได้รับสารสนเทศและข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข ให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพ อันส่งผลต่อการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน

สาระสำคัญของหลักสูตรสถาบันราชภัฏ สาขาวิชาการศึกษา

หลักการ

หลักสูตรสถาบันราชภัฏ ยึดหลักมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ ระดับอุดมศึกษา มุ่งผลิตกำลังคนที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งที่เป็นนักวิชาการทั้งวิชาชีพ และวิชาชีพชั้นสูง มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตามสภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าของวิทยาการ เปิดโอกาสให้มีการเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง ทั้งหลักสูตรระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) ในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติควบคู่ทฤษฎี และยึดหลักความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน นำไปสู่การพัฒนา ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถภาพในวิชาชีพ ทั้งในด้านเทคนิควิธีและการจัดการงานอาชีพ และด้านคุณธรรม

จุดหมาย

หลักสูตรสถาบันราชภัฏมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคเฉพาะทาง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี
2. มีทักษะในด้านการจัดการงานอาชีพ สามารถดำเนินงานอาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะและวิจารณญาณในการแก้ปัญหา สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
4. มีเจตคติที่ดี มีจรรยาบรรณ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพ
5. มีโลกทัศน์ที่กว้าง ยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคม
6. เป็นพลเมืองดี มีความตระหนักต่อการพัฒนาตนเอง และเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคม

7. มีความเป็นประชาธิปไตย กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษามุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู มีความรัก ความศรัทธา ในวิชาชีพครู มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนมีจิตใจใฝ่สัมฤทธิ์ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. มีความรู้และเทคนิควิธีที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ และมีวิจรรณญาณในการแก้ปัญหา
4. มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมคุณภาพทางกายและทางใจ ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม
5. มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์

ส่วนตน

6. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์

7. รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีของชาติ และมีความสำนึกในความเป็นคนไทย

หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์
ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา)

จุดประสงค์เฉพาะ

1. มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา และวิธีสอนคหกรรมศาสตร์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. มีทักษะในด้านการสอน และนำไปประยุกต์ในวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม เจตคติ ศรัทธา และรับผิดชอบต่อวิชาชีพคหกรรมศาสตร์
4. ปรับปรุงการสอน คุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคม
5. เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

คุณสมบัติเฉพาะโปรแกรมวิชา

รับผู้จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) หรือเทียบเท่า ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.วส.) อนุปริญญาวิทยาศาสตร (อ.วท.) และอนุปริญญาศิลปศาสตร (อ.ศศ.)

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 80 หน่วยกิต โดยมีสัดส่วนหน่วยกิตแต่ละหมวดวิชา และแต่ละกลุ่มวิชา ดังนี้

1. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	18 หน่วยกิต
1.1 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	3 หน่วยกิต
1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6 หน่วยกิต
1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	3 หรือ 6 หน่วยกิต
1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6 หรือ 3 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	56 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาเนื้อหา	38 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชาชีพครู	10 หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	8 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต

การจัดการเรียนการสอน

1. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	18 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	ให้เรียน 3 หน่วยกิต
1500103 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะการเรียนรู้	3(3-0)
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	ให้เรียน 6 หน่วยกิต
2500101 พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน	3(3-0)
2000102 สุนทรียภาพของชีวิต	3(3-0)
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	เรียนไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต แต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต

2500103	วิถีโลก	3(3-0)
2500104	ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม	3(3-0)
กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรียนไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต		
4000106	การคิดและการตัดสินใจ	3(2-2)
4000108	เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	3(2-2)
2.	หมวดวิชาเฉพาะด้าน เรียน	56 หน่วยกิต
2.1	กลุ่มวิชาเนื้อหา เรียนไม่น้อยกว่า	38 หน่วยกิต
	บังคับ เรียน	12 หน่วยกิต
ก)	เลือกเรียนจากรายวิชาต่อไปนี้	4 หน่วยกิต
3591103	บริโภคศึกษา	3(3-0)
4021701	เคมีประยุกต์ในวิชาคหกรรมศาสตร์	2(1-2)
4501102	การจัดการทรัพยากรครอบครัว	2(1-2)
4504903	การศึกษางานวิจัยทางคหกรรมศาสตร์เฉพาะแขนง	2(1-2)
ข)	เลือกเรียนจำนวน 8 หน่วยกิต จากแขนงวิชา 2 แขนงวิชา แขนงวิชาละไม่น้อยกว่า	4 หน่วยกิต
1.	แขนงวิชาอาหารและโภชนาการ	
4512101	โภชนศาสตร์มนุษย์	2(2-0)
4511201	ทฤษฎีอาหารและหลักการประกอบอาหาร	3(2-2)
2.	แขนงวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย	
4521202	การสร้างแบบและแยกแบบตัด	2(1-2)
4521302	เทคนิคการตัดเย็บ	2(1-2)
3.	แขนงวิชาบ้านและการจัดการทรัพยากร	
4532301	บ้านและการตกแต่ง	2(1-2)
4533101	การวางแผนใช้เนื้อที่ห้องปฏิบัติการ	2(1-2)
4.	แขนงวิชาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก	
4544201	กิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก	2(1-2)

4544901 โครงการศึกษาเอกเทศเฉพาะแขนงพัฒนาการ
ครอบครัวและเด็ก 2(1-2)

5. แขนงวิชาศิลปประดิษฐ์

4552105 การแกะสลักผักและผลไม้ 2(1-2)

4554101 การจัดดอกไม้แบบประยุกต์ศิลป์ 2(1-2)

ข้อกำหนดเฉพาะ

1. กรณีที่เคยเรียนรายวิชาในกลุ่ม ก) มาแล้วให้เลือกเรียนรายวิชาจากวิชาเลือก
ในแขนงเดียวกันหรือต่างแขนงวิชาให้ครบ 4 หน่วยกิต

2. กรณีที่นักศึกษาไม่มีพื้นฐานความรู้ในแขนงวิชาที่เลือกเรียนในกลุ่ม ข) ต้อง
เรียนหรือสอบเทียบรายวิชาพื้นฐานของแขนงวิชาที่เลือกเรียนดังต่อไปนี้

1. แขนงวิชาอาหารและโภชนาการ

4511101 โภชนาการ 2(2-0)

4511202 หลักการประกอบอาหาร 2(1-2)

2. แขนงวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย

4521101 ความรู้เรื่องผ้า 2(1-2)

4521301 หลักการตัดเย็บเบื้องต้น 2(1-2)

3. แขนงวิชาบ้านและการจัดการทรัพยากร

4531101 การปรับปรุงที่อยู่อาศัย 2(1-2)

4532201 เครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน 2(1-2)

4. แขนงวิชาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก

4541102 ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการพัฒนาเยาวชน 2(1-2)

4073209 การดูแลเด็กและผู้สูงอายุ 2(1-2)

5. แขนงวิชาศิลปประดิษฐ์

4551101 งานดอกไม้สดและใบตอง 2(1-2)

4551401 งานเย็บ-ปัก-ถัก-ร้อย 2(1-2)

เลือก เลือกเรียนรายวิชาต่อไปนี้ไม่น้อยกว่า 26 หน่วยกิต ให้เลือกเรียนรายวิชา จาก 5 แขนงวิชา จะเป็นแขนงวิชาเดียวกันหรือต่างแขนงวิชาก็ได้ รายวิชาเลือกของ 5 แขนง วิชา ดังนี้

1. แขนงวิชาอาหารและโภชนาการ

3562116	การจัดการร้านค้าอาหาร	2(1-2)
4071304	สุขวิทยาอาหาร	2(2-0)
4501101	แนะนำคหกรรมศาสตร์	2(2-0)
4502201	เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร	2(1-2)
4512102	โภชนศาสตร์ครอบครัว	3(2-2)
4512103	โภชนศาสตร์ชุมชน	3(2-2)
4512203	การถนอมอาหาร	3(2-2)
4512204	การแปรรูปอาหาร	3(2-2)
4512205	อาหารท้องถิ่น	3(2-2)
4512206	อาหารไทย	3(2-2)
4512207	อาหารจีน	2(1-2)
4512208	อาหารนานาชาติ	2(1-2)
4512209	อาหารพื้นบ้าน	2(1-2)
4513101	อาหารบำบัดโรค	3(2-2)
4513102	โภชนาการเด็กและผู้สูงอายุ	2(2-0)
4513103	หลักการจัดอาหารและโภชนบำบัด	2(2-0)
4513201	อาหารว่าง	2(1-2)
4513202	ขนมไทย	2(1-2)
4513203	ขนมอบ	3(2-2)
4513204	การแต่งหน้าเค้กและขนม	2(1-2)
4513205	เครื่องดื่ม	2(1-2)
4514201	การประกอบอาหารเสร็จเร็ว	2(1-2)
4514202	อาหารเพื่อการประกอบอาชีพ	3(2-2)
4514207	ไอศกรีม	2(1-2)
4512210	อาหารยุโรป	2(1-2)

4512211	อาหารญี่ปุ่น	2(1-2)
4512212	อาหารฝรั่งเศส	2(1-2)
4512213	อาหารอิตาลี	2(1-2)
4512215	อาหารมังสวิรัตและอาหารเจ	2(1-2)
4514301	การบริการอาหารในสถาบัน	2(1-2)
4514302	การจัดเลี้ยงอาหารในโอกาสต่างๆ	2(1-2)
4514901	โครงการศึกษาเอกเทศเฉพาะแขนงอาหารและโภชนาการ	2(1-2)
4514902	ปัญหาพิเศษเฉพาะแขนงอาหารและโภชนาการ	2(1-2)
4514903	สัมมนาเฉพาะแขนงอาหารและโภชนาการ	1(1-0)
4514904	การค้นคว้าทดลองเฉพาะแขนงอาหารและโภชนาการ	2(1-2)

2. แขนงวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย

3562112	การจัดการร้านค้าเสื้อผ้า	2(1-2)
4501101	แนะนำคหกรรมศาสตร์	2(2-0)
4521102	เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย	2(1-2)
4521103	ประวัติเครื่องแต่งกาย	2(2-0)
4521201	การออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย	2(1-2)
4522101	เสื้อผ้าสำหรับครอบครัว	2(2-0)
4521201	การออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย	2(1-2)
4522201	การสร้างแบบเสื้อแฟชั่น	3(2-2)
4522202	การออกแบบลวดลายผ้าด้วยวิธีพิมพ์ย้อม	2(1-2)
4522302	เสื้อผ้าเด็ก	3(2-2)
4522303	การตัดเย็บเสื้อและกระโปรงสตรี	3(2-2)
4522401	เสื้อผ้าเพื่อการค้า	3(2-2)
4523201	การออกแบบแฟชั่นเสื้อระดับสูง	2(1-2)
4523401	การซักกรีดซ่อมแซมเสื้อผ้าเพื่อการค้า	2(1-2)
4523402	การทำแบบตัดเพื่อการอุตสาหกรรม	2(1-2)
4523403	การตัดเย็บเสื้อผ้าแบบอุตสาหกรรม	2(1-2)
4523302	ชุดสตรี	3(2-2)
4524301	การตัดเย็บชุดวิเวห์-ราตรีแบบไทย	3(2-2)

4524302	การทำเล็บบนหุ่น	2(1-2)
4524303	การตัดเย็บชุดชั้นใน	2(1-2)
4524304	การตัดเย็บสูทสตรี	3(2-2)
4524305	การตัดเย็บสูทชาย	3(2-2)
4524306	การตัดเย็บชุดนอน	2(1-2)
4524307	การตัดเย็บชุดวิวาห์-ราตรี	3(2-2)
4524308	การตัดเย็บชุดว่ายน้ำ	2(1-2)
4524901	โครงการศึกษาเอกเทศเฉพาะแขนงผ้าและเครื่องแต่งกาย	2(1-2)
4524902	ปัญหาพิเศษเฉพาะแขนงผ้าและเครื่องแต่งกาย	2(1-2)
4524903	สัมมนาเฉพาะแขนงผ้าและเครื่องแต่งกาย	1(1-0)
4524904	การค้นคว้าทดลองเฉพาะแขนงผ้าและเครื่องแต่งกาย	2(1-2)
3. แขนงวิชาบ้านและการจัดการทรัพยากร		
2011301	ศิลปะในชีวิตประจำวัน	2(2-0)
2022308	เทคนิคการทำหุ่นจำลอง	3(2-2)
2031401	หลักการออกแบบศิลปกรรม	3(2-2)
2041403	การออกแบบตกแต่งภายใน	3(2-2)
2041406	การออกแบบตกแต่งภายนอก	3(2-2)
4011503	ฟิสิกส์ในบ้าน	2(1-2)
4501101	แนะนำคหกรรมศาสตร์	2(2-0)
4532101	การจัดการเรื่องเวลา	2(1-2)
4532302	การจัดการที่อยู่อาศัย	3(2-2)
4532801	การฝึกงานคหกรรมศาสตร์ในบ้าน	3(2-2)
4533201	การออกแบบเครื่องเรือนเครื่องใช้สำหรับครอบครัว	3(2-2)
4534101	การส่งเสริมและเผยแพร่การจัดการบ้านเรือน	2(1-2)
4534901	โครงการศึกษาเอกเทศเฉพาะแขนงบ้านและการจัดการทรัพยากร	2(1-2)
4534902	ปัญหาพิเศษเฉพาะแขนงบ้านและการจัดการทรัพยากร	2(1-2)
4534903	สัมมนาเฉพาะแขนงบ้านและการจัดการทรัพยากร	1(1-0)
4534904	การค้นคว้าทดลองเฉพาะแขนงบ้านและการจัดการทรัพยากร	2(1-2)

4. แขนงวิชาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก

1052201	จิตวิทยาเด็กและการให้บริการ	3(3-0)
1043203	การปรับพฤติกรรมในโรงเรียน	3(2-2)
1053602	การสังเกตพฤติกรรมเด็ก	2(2-0)
1053506	การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	3(2-2)
1071401	นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย	2(1-2)
2011301	ศิลปะในชีวิตประจำวัน	2(2-0)
1072401	หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย	2(1-2)
2512203	สุขวิทยาจิต	2(2-0)
2562303	กฎหมายครอบครัว	2(2-0)
4072321	เพศศึกษาและสุขภาพในครอบครัว	2(2-0)
4072507	อนามัยในครอบครัวและเคหะพยาบาล	2(1-2)
4501101	แนะนำคหกรรมศาสตร์	2(2-0)
4541102	ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการพัฒนาเยาวชน	2(1-2)
4541201	การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	2(2-0)
4542201	การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน	2(1-2)
4543201	การส่งเสริมการพัฒนาการเด็ก	2(2-0)
4543202	การอบรมเลี้ยงดูเด็กและเด็กกลุ่มพิเศษ	2(1-2)
4544201	กิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก	2(1-2)
4544202	กิจกรรมและการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและเด็ก	2(1-2)
4544901	โครงการศึกษาเอกเทศเฉพาะแขนงพัฒนาการครอบครัวและเด็ก	2(1-2)
4544902	ปัญหาพิเศษเฉพาะแขนงพัฒนาการครอบครัวและเด็ก	2(1-2)
4544904	การค้นคว้าทดลองเฉพาะแขนงพัฒนาการครอบครัวและเด็ก	2(1-2)
4541103	พัฒนาการครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว	3(2-2)

5. แขนงวิชาศิลปประดิษฐ์

3562113	การจัดการร้านค้าศิลปประดิษฐ์	2(1-2)
4501101	แนะนำคหกรรมศาสตร์	2(2-0)
4551102	การจัดพาน	2(1-2)
4551103	เครื่องแขวนไทย	3(2-2)

4551402	หัตถกรรมท้องถิ่น	2(1-2)
4551403	การประดิษฐ์เศษวัสดุ	2(1-2)
4551404	การประดิษฐ์งานกระดาษ	2(1-2)
4551405	งานสานและงานทอ	2(1-2)
4551406	งานถัก	2(1-2)
4552102	การจัดดอกไม้ในงานประเพณีไทย	2(1-2)
4552104	การร้อยมาลัย	3(2-2)
4552201	การประดิษฐ์ดอกไม้เทียม	3(2-2)
4552401	การเขียนลวดลาย	2(1-2)
4552402	การประดิษฐ์ตุ๊กตา	2(1-2)
4552403	การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากใยพืช	2(1-2)
4552404	การห่อของขวัญ	2(1-2)
4553301	การทำดอกไม้แห้ง	2(1-2)
4553302	การจัดดอกไม้แห้ง	2(1-2)
4553401	การประดิษฐ์ของเล่นสำหรับเด็ก	2(1-2)
4553402	งานประดิษฐ์สำหรับผู้สูงอายุ	2(1-2)
4553403	เครื่องหอม	2(1-2)
4553404	บุหงา	2(1-2)
4553405	ของชำร่วย	2(1-2)
4553406	ศิลปะการปั้น	2(1-2)
4554104	พวงมาลัยดอกไม้เทียม	3(2-2)
4554105	เครื่องแขวนไทยดอกไม้เทียมแบบประยุกต์ศิลป์	3(2-2)
4554106	การแกะสลักวัสดุเนื้ออ่อน	2(1-2)
4554107	พานดอกไม้เทียมแบบวิจิตรศิลป์	3(2-2)
4552501	การประดิษฐ์ดอกไม้เทียมเพื่อการอุตสาหกรรม	2(1-2)
4554401	ศิลปะการพับผ้า	2(1-2)
4554402	เครื่องหอมและของชำร่วย	2(1-2)
4554403	การประดิษฐ์ตุ๊กตาไทย	2(1-2)
4554501	งานประดิษฐ์เพื่อการอุตสาหกรรม	3(2-2)
4554901	โครงการศึกษาเอกเทศศิลป์ประดิษฐ์	3(2-2)

4554903	สัมมนาเฉพาะแขนงศิลปประดิษฐ์	1(1-0)
4554904	การค้นคว้าทดลองเฉพาะแขนงศิลปประดิษฐ์	2(1-2)
4561201	การออกแบบลายทอ	2(1-2)
4562406	การเย็บปักด้วยมือและจักร	2(1-2)
4551407	งานเย็บ	2(1-2)
4551408	งานปัก	2(1-2)
4551409	งานร้อย	2(1-2)
4553111	การจัดพวงมาลา	2(1-2)
4553112	การจัดช่อดอกไม้	2(1-2)
4553113	การจัดกระเช้าดอกไม้	2(1-2)
2.2 กลุ่มวิชาชีพครู		10 หน่วยกิต
บังคับ		เรียน 5 หน่วยกิต
1021205	หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3(2-2)
1043408	การวิจัยทางการศึกษา	2(1-2)
เลือก		5 หน่วยกิต
1024601	ทักษะสำหรับครูวิทยาศาสตร์	3(2-2)
1071102	จิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย	3(3-0)
1073203	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	3(3-0)
1023210	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	2(1-2)
1023303	การพัฒนารูปแบบการสอน	2(1-2)
1021206	หลักสูตรและหนังสือเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2(2-0)
1034101	การศึกษาโดยระบบสื่อทางไกล	2(2-0)
1083601	การศึกษาแบบเรียนรวม	3(3-0)
1062501	สถาบันวิชาชีพครูและการพัฒนาวิชาชีพครู	2(2-0)
1023301	ทักษะและเทคนิคการสอน	2(2-0)
1023302	การนิเทศการศึกษา	2(2-0)
1031204	การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา	2(2-0)
1032502	การสร้างสื่อการเรียนการสอน	2(1-2)

1033102	นวัตกรรมการศึกษา	3(2-2)
1042201	การสร้างแบบทดสอบ	2(1-2)
1043102	การประเมินทางการศึกษา	2(1-2)
1043110	การวัดจริยธรรม	2(1-2)
1043107	การประเมินผลการเรียนด้านการปฏิบัติ	2(1-2)
1043409	สถิติและการวิจัยสำหรับครู	2(1-2)
1044201	การสร้างแบบทดสอบวัดความถนัด	3(2-2)
1052301	มนุษยสัมพันธ์สำหรับครู	2(2-0)
1053101	ความคิดสร้างสรรค์	2(2-0)
1053302	ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม	2(2-0)
1053501	จิตวิทยาการแนะแนวเด็กวัยรุ่น	3(3-0)

ข้อกำหนดเฉพาะ

ผู้ไม่เคยเรียนวิชาชีพครูในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามาก่อน ให้เรียนรายวิชาบังคับ
ของกลุ่มวิชาครู ระดับอนุปริญญา โดยไม่นับหน่วยกิตรวมในเกณฑ์ การสำเร็จหลักสูตร
จำนวน 13 หน่วยกิต ดังนี้

1011106	การศึกษาและความเป็นครูไทย	3(2-2)
1022301	หลักการสอน	3(2-2)
1032101	เทคโนโลยีการศึกษา	3(2-2)
1042104	หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา	2(1-2)
1051203	การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้	2(1-2)

2.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 8 หน่วยกิต

กลุ่มย่อยที่ 1 เรียน 3 หน่วยกิต

1023612	พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาคหกรรมศาสตร์	3(2-2)
---------	------------------------------------	--------

กลุ่มย่อยที่ 2 เรียน 5 หน่วยกิต

1003801	การศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วม 2	1(60)
1004801	การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป 2	3(250)
1023812	การทดลองสอนวิชาคหกรรมศาสตร์	1(60)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี

6 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรวิทยาลัยครูหรือหลักสูตรสถาบันราชภัฏ โดยไม่ซ้ำกับรายวิชาที่เรียนมาแล้วและต้องไม่เป็นรายวิชาที่กำหนดให้เรียนโดยไม่นับหน่วยกิตรวมในเกณฑ์การสำเร็จหลักสูตรของโปรแกรมวิชานี้

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

หลักสูตรเป็นดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญมีผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหาสาระทางวิชาการ และประสบการณ์ที่นักศึกษาจะได้รับตลอดหลักสูตร การควบคุมคุณภาพของหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แนวทางหนึ่งที่จะควบคุมคุณภาพของหลักสูตรได้ก็คือ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรหรือ โปรแกรมวิชา ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดให้แก่แต่ละโปรแกรมวิชา จัดสภาพการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทรัพยากรและอื่น ๆ ขึ้นไว้ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการใช้หลักสูตร การจัดสิ่งสนับสนุน และเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบศักยภาพ และประเมินโปรแกรมวิชาเพื่อพัฒนาตนเอง

เกณฑ์มาตรฐานโปรแกรมวิชามี 10 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

1. จุดประสงค์ หมายถึง สมรรถภาพที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ภายหลังจากการจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ซึ่งจะครอบคลุม 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนได้รับ มีระดับตั้งแต่ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ตามลำดับ

1.2 ด้านเทคนิควิธี ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้ปฏิบัติ ตามความจำเป็นของวิชาได้อย่างอัตโนมัติ และความสามารถของบัณฑิตในแต่ละวิชาเอกที่นำไปใช้ปฏิบัติได้ รวมทั้งยังสามารถคิดแปลงและริเริ่มได้ตามลำดับ

1.3 ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับการหล่อหลอมเกล้าให้มีเจตคติที่ดี และลักษณะของความเป็นคุณธรรม จริยธรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม สังคมและประเทศชาติ และความเป็นนักวิชาการสาขานั้นอย่างเพียงพอ และเหมาะสม

จุดประสงค์นี้ ถือเป็นตัวชี้วัดที่บ่งบอกความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจุดประสงค์นี้จึงเป็นมาตรการในการกำหนดมาตรฐาน

2. นักศึกษา หมายถึง ผู้เรียนในแต่ละหลักสูตร เป็นบุคคลเป้าหมายที่ต้องการให้มี

พฤติกรรมที่คาดหวังตามจุดประสงค์ของหลักสูตร มี 3 ด้าน คือ

2.1 คุณสมบัติและพินความรู้ของผู้เข้าศึกษา จำแนกเป็นคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะ โปรแกรมวิชาที่กำหนด เพื่อให้ผู้เข้าศึกษามีศักยภาพเหมาะสมที่จะเข้าศึกษาในโปรแกรมวิชานั้น ๆ

2.2 ขนาดของกลุ่ม หมายถึง ปริมาณของผู้เรียนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชาหนึ่ง ๆ โดยทั่วไปแล้วปริมาณดังกล่าวจะสัมพันธ์กับวิธีสอน อุปกรณ์สื่อการสอน และอาคารสถานที่

2.3 บทบาทขณะศึกษา หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ นับว่าสำคัญมากเพราะแม้จะมีการจัดในเรื่องอื่น ๆ ได้ดีแต่ถ้าขาดความร่วมมือจากผู้เรียน ย่อมไม่อาจบรรลุจุดประสงค์ได้

3. โครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างและรายวิชาที่เป็นไปตามหลักสูตรที่วางไว้

4. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์

5. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน ให้ความสำคัญเกี่ยวกับแหล่ง และรูปแบบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

6. บุคลากร หมายถึง ครูอาจารย์และบุคลากรอื่นที่มีบทบาทในการทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอน มีสาระในเกณฑ์ดังนี้

6.1 ผู้สอน

6.1.1 ต้องมีปริมาณขั้นต่ำที่จะมีสมรรถภาพร่วมกันสอนได้ทั้งหลักสูตร

6.1.2 มีปริมาณที่ช่วยให้ผู้สอนมีชั่วโมงสอน 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

6.1.3 แต่ละคนมีระดับวุฒิ ประสบการณ์ และคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้

6.2 ผู้บริการ หมายถึง บุคลากรส่งเสริมวิชาชีพที่ช่วยบริการในห้องปฏิบัติการและบริการอื่น ๆ

6.3 ที่ปรึกษา หมายถึง บุคคลภายนอกที่มีความสามารถตามลักษณะของโปรแกรมวิชา และสามารถให้คำปรึกษาได้ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านอื่น ๆ

6.4 ผู้บริหาร คือ ผู้บริหารโปรแกรมวิชา

7. เอกสารตำรา ได้แก่ วารสาร และเอกสารตำราที่จำเป็นสำหรับแต่ละโปรแกรมวิชา สำหรับวารสารทั่วไป จะกำหนดไว้อย่างน้อย 3 ชื่อ ต่อโปรแกรมวิชา เอกสารตำรา กำหนดไว้อย่างน้อย 1 ชื่อเรื่อง (ผู้แต่งต่อ 1 รายวิชา)

8. วัสดุอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละโปรแกรมวิชา

9. อาคารสถานที่ หมายถึง บริเวณที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งในเกณฑ์มาตรฐานมีดังนี้

9.1 ห้องบรรยาย

9.2 ห้องปฏิบัติการ ควรมีเพียงพอและสอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์ที่กล่าวมาแล้ว

9.3 ห้องสมุด

9.4 ห้องสัมมนา หรือแสดงผลงานการค้นคว้า

9.5 ห้องพักอาจารย์

9.6 พื้นที่นอกอาคาร เป็นพื้นที่ว่างสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พักผ่อน เล่น

กีฬา ทำกิจกรรม

10. การบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินการหรือการจัดการใด ๆ ที่ช่วยให้การเรียนการสอนเกิดขึ้น และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในปัจจุบันยอมรับว่า การประเมินย่อมนำไปสู่การปรับปรุงในทุกด้าน ได้เป็นแนวคิดที่เข้ามาทดแทนความเข้าใจผิดเดิมที่ว่า การประเมินเป็นการจับผิด ทำให้การประเมินได้รับการยอมรับมากขึ้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคนอื่น ๆ , 2535) จึงมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรทั้งในและต่างประเทศ

ในปี พ.ศ.2530 นุชิต ศรีอาจ (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 9 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ทำการศึกษาประชากร ผู้บริหาร จำนวน 198 คน ครูสอนวิชาพุทธศาสนา จำนวน 125 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารหลักสูตรมีการเตรียมบุคลากร จัดครูเข้าสอนตามความรู้และทักษะในการสอนพุทธศาสนา แต่ครูผู้สอนยังไม่เพียงพอ เอกสารประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนยังมีไม่เพียงพอ แต่มีความสะดวกในการนำไปใช้ สถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นห้องเรียนธรรมดา มีความเป็นระเบียบ สะอาด และอากาศถ่ายเทดี ด้านการจัดการเรียนการสอนครูส่วนใหญ่ใช้เทคนิคและวิธีสอนแบบบรรยาย รองลงมาอภิปราย การสนทนา ครูยังขาดความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ การวัดและประเมินผลครูมีการชี้แจงจุดมุ่งหมาย หลักเกณฑ์ และวิธีการวัดผลให้ผู้เรียนทราบ ส่วนใหญ่เป็นการเน้นด้านความรู้ ความจำ ด้วยการใช่แบบทดสอบ

ในปีเดียวกัน ประมวล ทบบัณฑิต (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้บริหาร จำนวน 192 คน ครูผู้สอนคณะวิชาต่าง ๆ จำนวน 1,434 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 6 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรส่วนมากใช้วิธีการประชุม การจัดครูเข้าสอนในรายวิชาต่าง ๆ คำนึงถึงความสามารถเฉพาะตัวและวุฒิการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ พิจารณาตามโครงการของคณะวิชาและแผนกวิชา แผนการสอนมีการทำเป็นบางครั้ง สถานที่ฝึกงานของนักศึกษาไม่เพียงพอ เอกสารหลักสูตรส่วนมากมีไม่เพียงพอ โรงฝึกงานเป็นโรงฝึกงานนอกเทศ การระบายอากาศอยู่ในระดับพอใช้ ระบบแสงสว่างอยู่ในระดับดี อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ประจำโรงฝึกงานมีไม่เพียงพอ สื่อการสอนกับจำนวนนักศึกษาไม่สมดุลกัน ครูและนักศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปานกลาง กิจกรรมที่มุ่งเน้นมากที่สุดด้านวิชาชีพ และวิชาการ ตามลำดับ

ในปี พ.ศ.2531 จิราพร ธวัชวิเชียร (2531) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 โดยใช้รูปแบบประเมิน Countenance ของสटक ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักศึกษา ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 10 แห่ง รวม 803 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และ

แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยขั้นพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ จุดหมาย หลักการ จุดประสงค์รายวิชา มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ส่งผลให้การดำเนินงานตามหลักสูตรสามารถปฏิบัติได้ค่อนข้างครบถ้วน การใช้หลักสูตรและการดำเนินงานตามหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเกณฑ์การกำหนดเวลาเรียน การจัดเนื้อหาวิชามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อชั้นสูงได้มาก

ในปีเดียวกัน สมสมร เทพนำโสมนัสส์ (2531) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยใช้แบบจำลองซิปป์ กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ อาจารย์ที่ทำการสอนสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ จำนวน 165 คน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ จำนวน 203 คน ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ทั่วไป 314 คน นายจ้างของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานอยู่ 65 คน อาจารย์ที่ปรึกษาที่รับผิดชอบดูแลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อ จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก และมีความชัดเจนของภาษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และระบุดึงความเป็นนักคหกรรมศาสตร์ที่ดีค่อนข้างมาก โครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตรายวิชา ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดี เนื้อหาของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ความทันสมัย แต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนค่อนข้างมาก ปริมาณเนื้อหามีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต และเนื้อหารายวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์ และมีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพค่อนข้างมาก ด้านอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาเขต ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ค่อนข้างมาก ยกเว้นส่วนประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความเพียงพอค่อนข้างน้อย คุณภาพค่อนข้างต่ำ และมีความสะดวกในการใช้บริการค่อนข้างน้อย การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยทั่วไปมีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นบรรยากาศการเรียนภาคทฤษฎี การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล และการปรับปรุงการสอนของอาจารย์ มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อย และผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา

คหกรรมศาสตร์ทั่วไป มีคุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ ตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรค่อนข้างมาก

ในปี พ.ศ.2533 ทองพูน กิ่งนาค (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 สาขาวิชาช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ตามทัศนะผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคกลาง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้บริหาร จำนวน 39 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบประเมินสภาพปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมการบริหารหลักสูตรมีปัญหาระดับปานกลาง โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดตารางสอนและห้องเรียนมากกว่าอย่างอื่น ด้านการดำเนินการเรียนการสอนมีปัญหาระดับปานกลาง โดยมีปัญหาการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการฝึกงาน ด้านการสนับสนุนหลักสูตรมีปัญหาในระดับมาก โดยมีปัญหาค่อนข้างรุนแรงในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ และวัสดุฝึก การบริการสื่อการเรียนการสอน และการนิเทศการศึกษา

ในปี พ.ศ.2533 เกษกานดา สุภาพงษ์ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา-การเลขานุการ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พุทธศักราช 2529 ในด้านความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร สถานที่เรียน กระบวนการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาจารย์ผู้สอน 23 คน นักศึกษา 20 คน ผู้สำเร็จการศึกษา 32 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา 16 คน โดยวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ด้านความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องตามแนวการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษา ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย แต่เน้นทักษะพิสัยและพุทธิพิสัยมากกว่าจิตพิสัย การใช้ภาษาของความมุ่งหมายบางข้อไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ในด้านโครงสร้างของหลักสูตร ควรปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตวิชาเอก ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายเป็นส่วนใหญ่ มีบางรายวิชาขาดเนื้อหาด้านจิตพิสัย และบางรายวิชาซ้ำซ้อนกัน ด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร และสถานที่เรียนยังไม่เหมาะสม อุปกรณ์การเรียนการสอนบางประเภทมีคุณภาพค่อนข้างน้อย และยังไม่เพียงพอ ค้ำรามิจำนวนน้อยไม่ทันสมัย ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำนวนผู้สอนมีน้อย ผู้บริหารควรให้ความสนใจและทำความเข้าใจกับการเรียนการสอนในวิชาเอกมากขึ้น ด้านการเรียนของนักศึกษามีความ

เหมาะสมปานกลาง การวัดและประเมินผลโดยส่วนรวมมีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงการวางแผนการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน และควรมีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผล ส่วนในด้านประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา โดยส่วนรวมมีความเหมาะสมมาก การปฏิบัติงานเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา แต่ควรปรับปรุงทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เครื่องมือสำนักงาน และเน้นการปลูกฝังจรรยาบรรณทางอาชีพให้มากขึ้น

ในปี พ.ศ.2536 ญัตติพิพิธ พินธุสาร (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ.2533) สาขาวิชาช่างยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 7

ผลการวิจัยพบว่า ด้านจุดหมายของหลักสูตร ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่า จุดหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโครงสร้างของหลักสูตร ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าเป็นโครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผู้เรียน มีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของอาจารย์ และด้านความพร้อมของสถานที่เรียนและเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้เรียน มีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความพร้อมของผู้เรียน ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่าความพร้อมของผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของงบประมาณ ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่า ความพร้อมของงบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม และด้านการวัดผลและประเมินผล อาจารย์และผู้เรียนมีความคิดเห็นตรงกันว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดหมายของหลักสูตร อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 รวม 4 ภาคเรียน ส่วนใหญ่ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ในปี พ.ศ.2538 อัจฉรา ผ่องพิทยา (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป(หลังอนุปริญญา) ของวิทยาลัยครูเทพสตรี โดยใช้แบบจำลองซิปป์ ประเมินในด้านบริบทเกี่ยวกับความมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหา ของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับอาจารย์ นักศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ค่ารา

และสถานที่เรียน ด้านกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
ด้านผลผลิตเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิต

ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบทโดยรวมมีความเหมาะสมมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น เกี่ยว
กับคุณลักษณะของอาจารย์ โดยรวมมีความเหมาะสมมาก แต่ควรมีคุณวุฒิตรงกับสาขาหรือ
รายวิชาที่สอน คุณลักษณะของนักศึกษา มีความเหมาะสมปานกลาง ควรมีพื้นฐานความรู้ระดับ
อนุปริญญาในสายบริหารธุรกิจและการจัดการ อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความเหมาะสม
ปานกลาง ควรเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น ควรมีอุปกรณ์ฝึกปฏิบัติที่ทันสมัยและควรซ่อมแซมให้ใช้
งานได้ ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลโดยรวมมี
ความเหมาะสมมาก ด้านผลผลิตเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปและทางวิชาชีพของบัณฑิต โดยรวม
มีความเหมาะสมมาก การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา แต่ควร
ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ อยู่เสมอ

ในปี พ.ศ.2539 สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยา
เขตเพาะช่าง พุทธศักราช 2533 โดยใช้แบบจำลองซิปปี ประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น
กระบวนการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและ
พัฒนาหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า ในด้านบริบทประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาวิชา
ของหลักสูตรส่วนใหญ่ประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ในเรื่องจำนวนหน่วยกิตและ
เวলাกำหนดในหลักสูตร รวมทั้งความทันสมัยในเนื้อหาวิชา ได้รับการประเมินความเหมาะ
สมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ในเรื่องวัสดุ
อุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งค้นคว้า และสถานที่ ได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับต่ำ ด้านกระบวนการในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้รับการประเมินความ
เหมาะสมในระดับมาก แต่ในเรื่องการวัดและประเมินผลนักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา
ประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่อาจารย์ประเมินว่าอยู่ในระดับมาก
ด้านผลผลิตผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร พบว่ามีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะเฉพาะทาง
วิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก

ในปี พ.ศ.2541 บุญลักษณ์ ทิพย์ฤทธิ์ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร
บริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยใช้แบบจำลอง
ซิปปี ประเมินหลักสูตรในด้านบริบท ประกอบด้วยการประเมินจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และ
เนื้อหาของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วยการประเมินอุปกรณ์การเรียนการสอน

ตำราเรียน และสถานที่เรียน ด้านกระบวนการ ประกอบด้วยการประเมินกระบวนการเรียน การสอน และการวัดผลประเมินผล และด้านผลผลิต ประกอบด้วยการประเมินประสิทธิภาพ ของผู้สำเร็จการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็น ในภาพรวมว่าจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมว่า อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน และสถานที่เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ อาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมว่ากระบวนการ เรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมว่า ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ในปี พ.ศ. 2541 อรัญญา ศีลสัตยวงค์ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลัก สูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชา เกษตรศาสตร์ ของกรมอาชีวศึกษา ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดภาคกลาง โดยใช้ แบบจำลองชิปปี้ ประเมินในด้านบริบท ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของ หลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วย ความพร้อมของ อาจารย์ นักเรียน สถานที่เรียนและเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอน งบประมาณ ประเมิน ในด้านกระบวนการ ประกอบด้วยกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม การวัดผล และการประเมินผลการเรียน การบริหารหลักสูตร และประเมินผลผลิต ประกอบด้วยคุณ ลักษณะของนักเรียน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพของนักเรียนฝึกงาน ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียน เจตคติต่อการเกษตร ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและนัก เรียน ความต้องการของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ความพร้อมของอาจารย์ และความสอดคล้องของงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปาน กลาง ความพร้อมของนักเรียน อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมของความพร้อมอยู่ใน ระดับน้อย ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อม ของสถานที่เรียน และเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอน ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็น ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านกระบวนการพบว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม และการ

บริหารหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง การวัดผลและการประเมินผล อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตพบว่า คุณลักษณะของนักเรียนตามจุดหมายของ หลักสูตร คุณภาพของนักเรียนฝึกงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเกษตร ความ ต้องการของผู้เกี่ยวข้องทั้งกับหลักสูตรและนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และ ความต้องการของชุมชน มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

ในปี พ.ศ.2542 วราภรณ์ ตราฐ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ (หลักสูตรปรับปรุงใหม่) พุทธศักราช 2537 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินซิปปี ประเมินใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้า ศึกษา วัสดุการศึกษา ตำราเรียนและสถานที่เรียน ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล การบริหารหลักสูตร และด้านผลผลิต ได้แก่ การประเมิน ประสิทธิภาพของบัณฑิต

ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรมีความคิดเห็นว่ วัตถุประสงค์ของ หลักสูตรสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาของบลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาทางวิศวกรรมศาสตร์ สาขา วิศวกรรมอุตสาหการ อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิดเห็นว่วัตถุประสงค์ของ หลักสูตรมีความเหมาะสมมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น โครงสร้างของหลักสูตรเมื่อเทียบกับเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรทบวงมหาวิทยาลัย โดยรวมสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย โครงสร้างของหลักสูตรมิได้กำหนดหมวดวิชาเลือกเสรีไว้ในหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา และ บัณฑิต มีความคิดเห็นว่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร คุณลักษณะของ อาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษามีความเหมาะสมมาก ส่วนวัสดุการศึกษา ตำราเรียนและ สถานที่เรียน อาจารย์ และบัณฑิต มีความคิดเห็นว่เหมาะสมมาก แต่นักศึกษามีความคิดเห็น ว่มีความเหมาะสมปานกลาง ด้านกระบวนการ อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิด เห็นว่ กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมมาก ส่วนการ บริหารหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่มีความเหมาะสม ปานกลาง ด้านผลผลิต ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต มีความคิดเห็นว่ประสิทธิภาพของบัณฑิต ด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติงาน มีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนด้านเจตคติมีความ เหมาะสมมาก อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีข้อเสนอแนะต่อหลักสูตรว่ ควรปรับปรุง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจน โครงสร้างของหลักสูตรควรปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร และเพิ่มหมวดวิชาเลือกเสรีให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย คุณลักษณะของอาจารย์ ควรจัดโครงการอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้กับอาจารย์ วัสดุการศึกษา ตำราเรียนและสถานที่เรียน ควรจัดให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ควรปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเป็น โดยให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต มีข้อเสนอแนะว่า บัณฑิตควรมีความรู้ด้านทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติงานจริง และมหาวิทยาลัยควรจัดโครงการติดตามผลบัณฑิต โดยศึกษาข้อมูลจากสภาพความเป็นจริง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ในปี ค.ศ.1987 ชลาเพาสกี (Chlapowski, 1987) ได้ศึกษาติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาอาชีวศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 1971-1985 จากมหาวิทยาลัยไวโอมิง เพื่อศึกษาถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านการฝึกประสบการณ์ ควรมีการปรับปรุงในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงติดต่อกับมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่ในระดับดี

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าหลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) สมควรได้รับการประเมินอย่างยิ่ง เพื่อค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงหลักสูตรต่อไป